1η ΔΙΑΛΕΞΗ

Μουσικοθεραπεία: θεραπευτική σχέση και επαφή με τον πελάτη

Μουσικοθεραπεία και Ειδική Αγωγή
ΠΜΣ «Μουσική και Κοινωνία» · Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Μανώλης Μπάσης
Μουσικοθεραπευτής (MA-NMT)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η αναπτυξιακή διαδρομή του εξαμήνου

Το μάθημα ακολουθεί τον άνθρωπο από την εγκυμοσύνη έως την ενήλικη ζωή.

ΠΕΡΙΓΕΝΝΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

1	2	3	4	5	6
ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗ	ΓΕΝΝΗΣΗ	ΒΡΕΦΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	ΕΦΗΒΕΙΑ	ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ
πρώτο ηχητικό περιβάλλον	πρώτη συνάντηση	ρύθμιση σχέση	επικοινωνία συμμετοχή	ταυτότητα αυτονομία	ψυχική υγεία ομάδες

Ορισμός της μουσικοθεραπείας

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΣΠΕΜ

«Η μουσικοθεραπεία είναι ένα επιστημονικό πεδίο και επάγγελμα υγείας στο οποίο η μουσική χρησιμοποιείται στο πλαίσιο μιας θεραπευτικής σχέσης.»

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΥΓΕΙΑΣ	ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ	ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ο εξειδικευμένος μουσικοθεραπευτής σχεδιάζει τεκμηριωμένες παρεμβάσεις με στόχους προσαρμοσμένους στο άτομο ή στην ομάδα.

Πηγή: Ελληνικός Σύλλογος Πτυχιούχων Επαγγελματιών Μουσικοθεραπευτών (ΕΣΠΕΜ), επίσημος ιστότοπος, πρόσβαση 12.10.2026.

Η μουσικοθεραπευτική διαδικασία

Επαγγελματική και αναστοχαστική διαδικασία, όπου η μουσική εμπειρία και οι σχέσεις που διαμορφώνονται μέσω αυτής γίνονται αφετηρία αλλαγής.

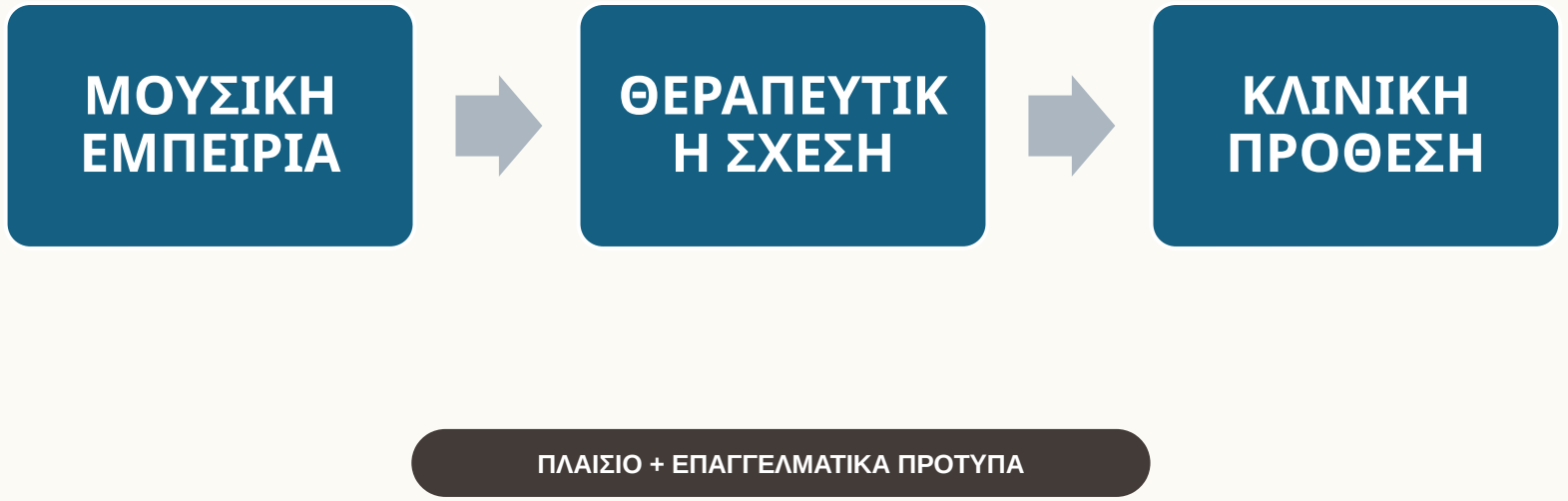

Παράφραση από WFMT (2011) και Bruscia (2014, σ. 36, 41).

Το πλαίσιο του μαθήματος

Η μουσικοθεραπεία προσεγγίζεται εδώ ως ψυχοθεραπευτική διαδικασία - χωρίς να περιορίζεται συνολικά σε αυτήν.

ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

1. **Βίωμα**
2. **Συναίσθημα**
3. **Σχέση**

ΣΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΕΔΙΟ

- **Ιατρικό και κλινικό**
- **Κοινοτικό και κοινωνικό**
- **Εκπαιδευτικό**
- **Νευρολογικό**

Δεν ταυτίζεται με μουσική εκπαίδευση ή ψυχαγωγία.

Τι είναι ο ήχος;

Μια φυσική ακολουθία - και ταυτόχρονα μια υποκειμενική εμπειρία.

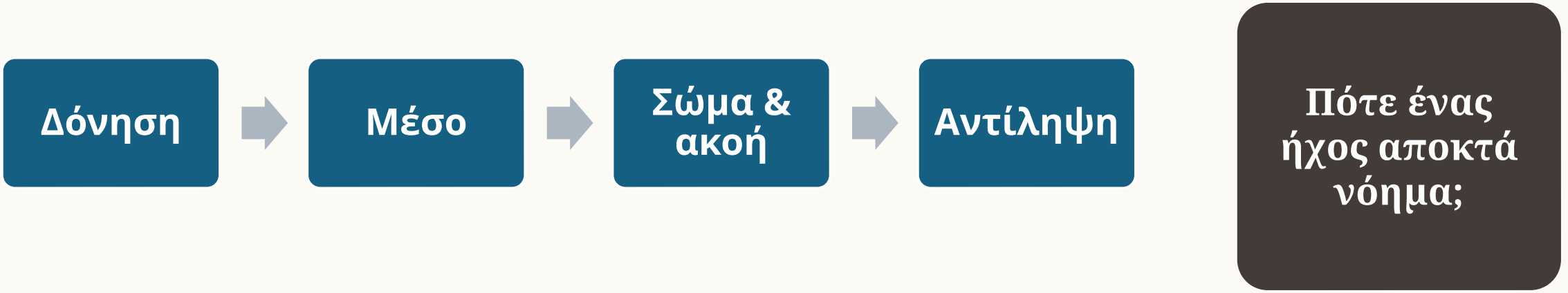

Ο ίδιος ήχος δεν βιώνεται με τον ίδιο τρόπο από όλους.

Τα στοιχεία της μουσικής

Οκτώ βασικά στοιχεία οργανώνουν αυτό που ακούμε, δημιουργούμε και μοιραζόμαστε.

Μελωδία
διαδοχή φθόγγων και μουσική ιδέα

Ρυθμός
οργάνωση παλμών και παύσεων

Δυναμική
ένταση και μεταβολές

Μορφή
δομή και οργάνωση στον χρόνο

Αρμονία
σχέση φθόγγων και συγχορδιών

Τέμπο
ταχύτητα της μουσικής

Χροιά
ιδιαίτερη ποιότητα του ήχου

Στίχοι
λέξεις που μεταφέρουν νόημα

Προσαρμογή από την παρουσίαση του διδάσκοντα «Μουσικοθεραπεία», διαφάνειες 3-4.

Το πρώτο ηχητικό περιβάλλον

Πριν από τη γέννηση, ο ήχος φτάνει ήδη μέσα από σώμα, ρυθμό και φωνή.

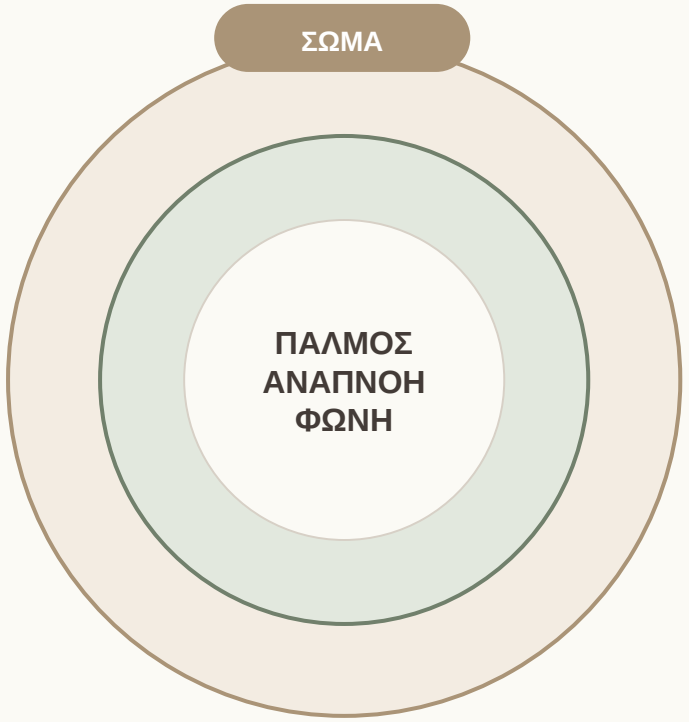

1. **Μητρικοί και σωματικοί ήχοι**
2. **Ρυθμός και προσωδία της φωνής**
3. **Εξωτερικοί ήχοι - μεταβαλλόμενοι και εξασθενημένοι**

Απόκριση και εξοικείωση ≠ θεραπευτικό αποτέλεσμα

Partanen et al. (2013)· Voegtline et al. (2013). Τα δεδομένα αφορούν πρώιμη ακουστική απόκριση/μάθηση, όχι μουσικοθεραπεία.

Από τον ήχο στη θεραπευτική συνάντηση

Η μετάβαση δεν είναι αυτόματη.

ΣΧΕΣΗ · ΕΠΙΛΟΓΗ · ΠΡΟΘΕΣΗ · ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι συνθήκες της θεραπευτικής επαφής

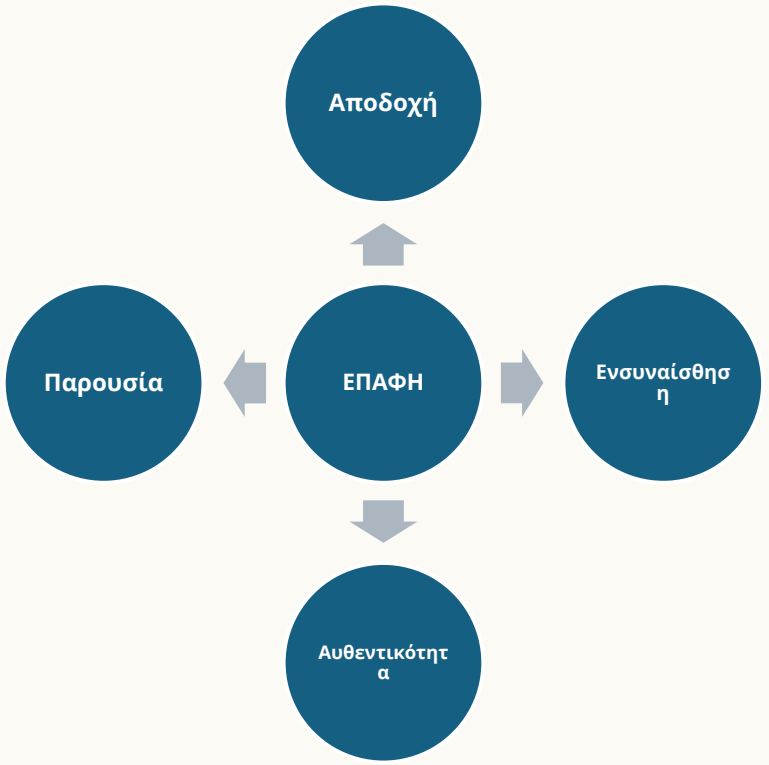

Δεν είναι τεχνικές προς εφαρμογή· είναι τρόπος να είμαστε με τον άλλον.

Bunt & Stige (2014, σ. 44)· Ψαλτοπούλου-Καμίνη (2015, σ. 31).

Ασφάλεια χωρίς επιβολή

Η επαφή χρειάζεται χώρο και προστατευτικά όρια - όχι εξαναγκασμό.

ΟΡΙΑ

Κρατούν το πλαίσιο προβλέψιμο και προστατευτικό.

ΣΙΩΠΗ

Μπορεί να είναι επικοινωνία, αναμονή ή ρύθμιση.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΡΝΗΣΗΣ

Το “όχι” είναι πληροφορία και μορφή επιλογής.

Μη συμμετοχή ≠ αποτυχία

Η ανθρωποκεντρική στάση στην πράξη

ΣΤΑΣΗ, ΟΧΙ ΣΥΝΤΑΓΗ

Η προσέγγιση φαίνεται στις μικρές αποφάσεις της στιγμής.

Rogers (1957)· Bunt & Stige (2014, σ. 44).

Θεραπευτής - μουσική - πελάτης

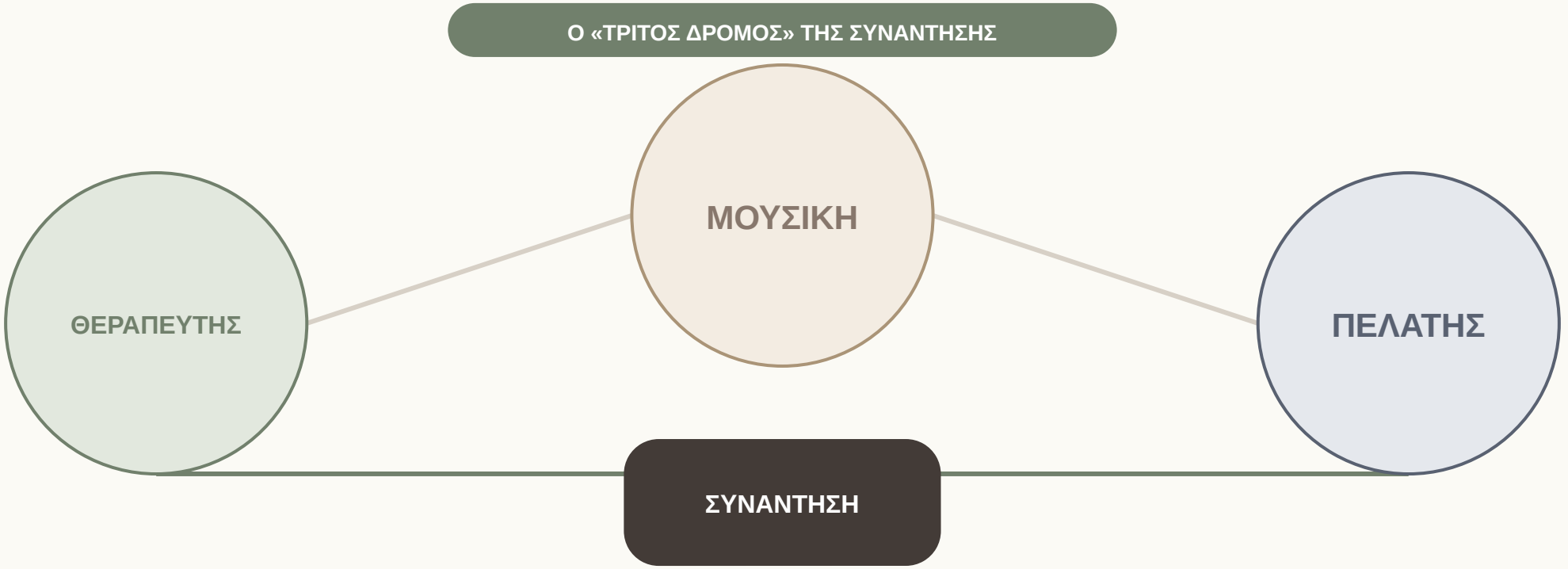

Η μουσική δεν λειτουργεί απλώς πάνω στον πελάτη.
Γίνεται κοινός τόπος σχέσης, νοήματος και αλλαγής.

Ψαλτοπούλου-Καμίνη (2015, σ. 10-13, 63-64, 92-94)· Bruscia (2014, σ. 36, 41).

Συμμετοχή στην ειδική αγωγή

Ο στόχος μεταφράζεται σε μουσική δυνατότητα για δράση - όχι σε απαίτηση επίδοσης.

όχι μουσική επίδοση • όχι συμμόρφωση

Προσέγγιση, μέθοδος, τεχνική

Τρία επίπεδα που συχνά συγχέονται.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Αξίες και τρόπος να βλέπουμε τον άνθρωπο

ΜΕΘΟΔΟΣ

Τύπος μουσικής εμπειρίας

ΤΕΧΝΙΚΗ

Πράξη της στιγμής

holding · matching · mirroring → επόμενη διάλεξη

Σχηματική διάκριση με βάση Bruscia (2014, σ. 128-129).

Τέσσερις μέθοδοι κατά Bruscia

Τέσσερις τύποι μουσικής εμπειρίας - όχι άκαμπτα πρωτόκολλα.

01 **ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ**

δημιουργώ μουσική τώρα

02 **ΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ**

ερμηνεύω υπάρχον υλικό

03 **ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ**

συνθέτω τραγούδι ή μουσικό προϊόν

04 **ΔΕΚΤΙΚΗ**

ακούω και ανταποκρίνομαι

Bruscia (2014, σ. 128-134).

Αυτοσχεδιαστική και αναδημιουργική μέθοδος

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ

Ο πελάτης δημιουργεί μουσική σε πραγματικό χρόνο, με φωνή, σώμα ή όργανα.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Ο θεραπευτής ανταποκρίνεται σε έναν επαναλαμβανόμενο παλμό, αφήνοντας χώρο για αλλαγή.

δημιουργία • διάλογος • αυθορμητισμός

ΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ

Ο πελάτης τραγουδά, παίζει ή ερμηνεύει προϋπάρχουσα μουσική.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Ο πελάτης επιλέγει ένα γνώριμο τραγούδι και συνδιαμορφώνει ρυθμό, ένταση ή τρόπο ερμηνείας.

οικειότητα • δομή • κοινή αναφορά

Bruscia (2014, σ. 130-132). Τα παραδείγματα είναι υποθετικά.

Συνθετική και δεκτική μέθοδος

ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ

Ο πελάτης συνθέτει τραγούδι ή άλλο μουσικό προϊόν, με την αναγκαία υποστήριξη.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Λέξεις και μελωδία δίνουν μορφή σε μια εμπειρία που δυσκολεύεται να ειπωθεί.

songwriting • μορφή • αφήγηση

ΔΕΚΤΙΚΗ

Ο πελάτης ακούει μουσική και ανταποκρίνεται λεκτικά ή μη λεκτικά.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Η επιλογή μουσικής ανοίγει χώρο για παρατήρηση του σώματος, της εικόνας ή του συναισθήματος.

ακρόαση • παρατήρηση • ανταπόκριση

Bruscia (2014, σ. 128, 134). Τα παραδείγματα είναι υποθετικά.

Ενεργητική και δεκτική συμμετοχή

Η συμμετοχή δεν μετριέται μόνο από το πόσο παίζει κάποιος.

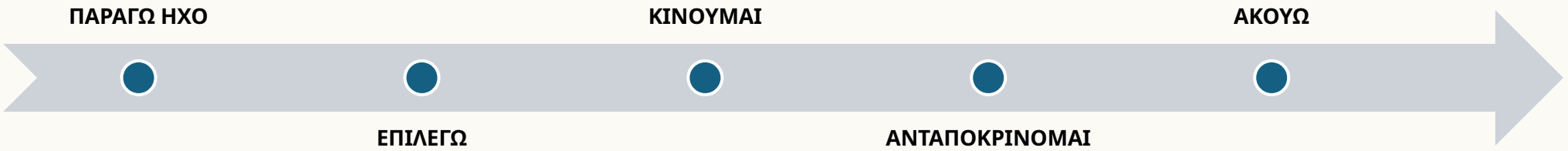

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΕΚΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ακρόαση μπορεί να είναι ενεργή συμμετοχή.

Bruscia (2014, σ. 41, 128-134).

Γιατί συνδυάζουμε μεθόδους;

Ο συνδυασμός ακολουθεί κλινική λογική - όχι ποικιλία για την ποικιλία.

ΣΤΟΧΟΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ

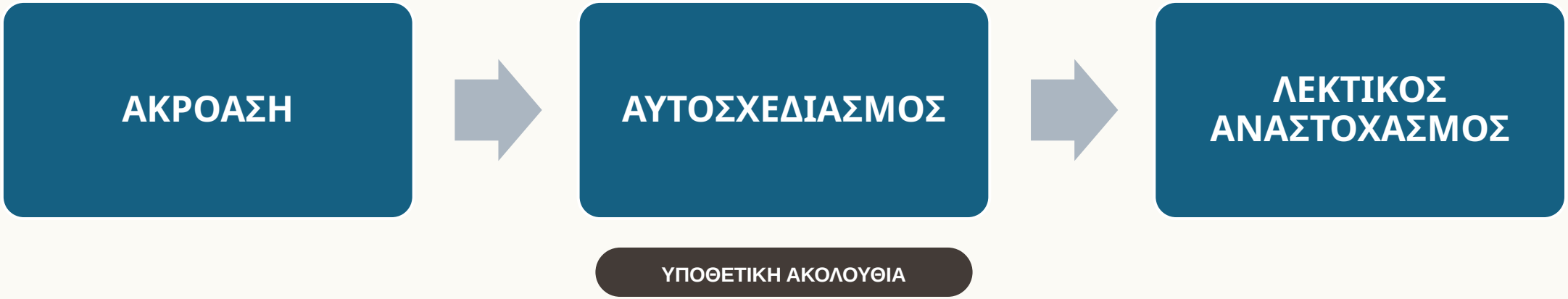

Παρατηρούμε, αναπροσαρμόζουμε και επανεξετάζουμε τη σχέση.

Bruscia (2014, σ. 41, 128-129). Το παράδειγμα είναι υποθετικό.

Η εστίαση του μαθήματος

Η κατεύθυνσή μας είναι σαφής - χωρίς να αποκλείουμε τις άλλες δυνατότητες.

Δεκτικές επιλογές όταν το υπαγορεύουν ο στόχος, η σχέση και η ανταπόκριση.

Ψαλτοπούλου-Καμίνη (2015, σ. 92-94)· Bruscia (2014, σ. 128-134).

Τι μένει ανοιχτό;

1. Τι κάνει μια μουσική συνάντηση θεραπευτική;

2. Πώς αναγνωρίζεται η επιλογή του πελάτη;

3. Πότε η καθοδήγηση στηρίζει - και πότε περιορίζει - την επαφή;

Βασική βιβλιογραφία

Bruscia, K. E. (2014).

Defining Music Therapy (3rd ed.). Barcelona Publishers.

Bunt, L., & Stige, B. (2014).

Music Therapy: An Art Beyond Words (2nd ed.). Routledge.

Ψαλτοπούλου-Καμίνη, Θ. (2015).

Μουσικοθεραπεία: Ο Τρίτος Δρόμος. ΣΕΑΒ / Κάλλιπος.

Rogers, C. R. (1957).

The necessary and sufficient conditions of therapeutic personality change. Journal of Consulting Psychology, 21(2), 95-103.

ΕΣΠΕΜ. (χ.χ.).

Μουσικοθεραπεία. Επίσημος ιστότοπος.

World Federation of Music Therapy. (2011).

Announcing WFMT’s new definition of music therapy.

Partanen, E., et al. (2013).

Learning-induced neural plasticity of speech processing before birth. PNAS, 110(37), 15145-15150. doi:10.1073/pnas.1302159110

Voegtline, K. M., et al. (2013).

Near-term fetal response to maternal spoken voice. Infant Behavior and Development, 36(4), 526-533. doi:10.1016/j.infbeh.2013.05.002

Οι σελίδες των βασικών βιβλίων έχουν ελεγχθεί στα πραγματικά αρχεία.

Στην επόμενη συνάντηση

ΕΠΟΜΕΝΟ ΒΗΜΑ

Λήψη ιστορικού και αρχική μουσικοθεραπευτική αξιολόγηση

Τι χρειάζεται να ακούσουμε πριν από την πρώτη νότα;

Πώς γνωρίζουμε τον άνθρωπο χωρίς να τον περιορίζουμε στη διάγνωση;

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Μουσικοθεραπεία:
θεραπευτική σχέση και επαφή με τον πελάτη

Μανώλης Μπάσης
Μουσικοθεραπευτής (MA-NMT)

ΠΜΣ «ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ»